

KUVA,
AIKA
JA
PINTA

TUTKIMUSMATKA VALOKUVVAKSEN
ÄÄRIRAJOILLE KÄSITYÖN KEINAIN

NINNI ULMANEN

KUVA, AIKA JA PINTA

Ninni Ulmaen

Bild, tid och yta - En studie av fotografis gränser genom hantverk

Yrkeshögskolan Novia

Examensarbete för Medianom YH-examen

Utbildning: Mediakultur, fotografering

Jakobstad 2020

Ninni Ulmanen

Picture, Time, and Surface - An Expedition to the Borderlines of Photography

Through Crafting

Novia University of Applied Sciences

Bachelor's Thesis, Bachelor of Culture and Arts

Degree programme in Media Culture, Photography

Jakobstad 2020

TUTKIMUSMATKA VALOKUVAUKSEN
ÄÄRIRAJOILLE KÄSITYÖN KEINAIN

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyöni ”Kuva, aika ja pinta” sisältää tekstiosion sekä viisi kuvateosta. Jokaisen kuvan lähtökohtana on tavalla tai toisella ollut vanha valokuva. Moni voisi väittää, ettei kuvani ole enää valokuvia. Tähän väitteeseen ei ole olemassa yhtä oikeaa totuutta, vaan vastaus muuttuu katsojakohtaisesti. Tällaisesta kuvien lukemiseen, tulkitsemiseen sekä ymmärtämiseen liittyvästä dynaamisuudesta, olen kirjoittanut opinnäytetyöni tekstiosassa. Lisäksi perehdyn tekstissä tarkemmin inspiraationi lähteisiin sekä eri kuvien toteutusprosesseihin.

Opinnäytetyössäni olen, erilaisia käsityötekniikoita hyödyntäen, tutkinut ja jopa rikkonut sekä valokuvan pintaa että määritelmää. Halusin hyödyntää omaa käsityötaustani sekä kiinnostustani menneen ja nykyisen vertailuun. Visuaaliset tuotokset tällaisen pohdinnan tuloksena ovat minulle ominainen tapa ilmaista ajatuksiani. Tavoitteenani oli siis tehdä eräänlainen visuaalinen tutkimusmatka valokuvauksen äärirajoille käsityön keinoin.

Minua on jo useamman vuoden kiehtonut eri tekniikoiden ja taiteenalojen yhdistäminen sekä millaisia mahdollisuuksia käsityö tuo nimenomaan valokuvaukseen. En halunnut tehdä omista töistäni vanhojen kuvien toisintoja vaan omia tulkintojani liittyen erityisesti aikaan sekä asioiden muuttumiseen ja muuttumattomuuteen. Koska kuvat ja tekniikat, joita hyödynsin työskentelyssäni, vaihtelivat paljonkin, on jokaisen teokseni prosessi ollut erilainen. Valitsinkin visuaalisesti ja teknisesti sopivimmat materiaalit aina teoskohtaisesti.

Sivumäärä: 34

Kieli: suomi

Avainsanat: valokuvaus, valokuvataide, tekstiilitaide, taidekäsityö, käsityöt, kuva, valokuva, taide, kuvien tulkinta, visuaalinen, vanhat kuvat, vertailu

ABSTRAKT

BILD, TID OCH YTA – EN STUDIE AV FOTOGRAFIS GRÄNSER GENOM HANTVERK

Mitt examensarbete ”Bild, tid och yta” innehåller en textdel och fem bilder. Varje bild är på något sätt baserad på gamla fotografier. Man kunde kanske påstå att mina bilder inte är fotografier. För den argumentationen finns ingen enkel sanning, men svaret varierar från betraktare till betraktare. I min textdel behandlar jag dynamiken i att läsa, tolka och förstå bilder. I texten beskriver jag också mina inspirationskällor och processerna bakom av varje bild mer i detalj.

I mitt examensarbete har jag, genom att använda olika hantverkstekniker, utforskat och även förstört både fotografiets yta och definition. Jag ville dra nytta av min bakgrund inom hantverk och mitt intresse av att jämföra det samtida och det gamla. Att basera visuell kreativitet på den typen av definitioner är för mig ett naturligt sätt att ge uttryck för mina tankar. Mitt mål var att göra en visuell utforskning av fotografins gränser genom hantverk.

Jag har varit fascinerad av att kombinera olika tekniker och genren för att se vilken typ av möjligheter hantverk kan bidra med, speciellt till fotografering. Jag ville inte göra mina verk som reproduktioner av gamla fotografier, utan som mina egna tolkningar av tid och hur saker har förändrats eller förblivit oförändrade. Eftersom bilderna och teknikerna jag har använt varierar mycket, har processerna med varje bild varit olika. Jag valde de visuellt och tekniskt mest lämpliga materialen och tillvägagångssätten för varje bild.

Sidantal: 34

Språk: Finska

Nyckelord: fotografering, fotokonst, textilkonst, konsthantverk, hantverk, bild, foto, konst, tolkning av bilder, bildanalys, visuell kommunikation, arkivfotografier

ABSTRACT

PICTURE, TIME, AND SURFACE – AN EXPEDITION TO THE BORDERLINES OF PHOTOGRAPHY THROUGH CRAFTING

My bachelor's thesis "Picture, time, and surface" consists of a text portion and five images. The starting point for each image has, one way or another, been an old photograph. A lot of people might argue that my images aren't photographs at all. To that argument, there is no absolute truth: the answer shifts and changes depending on the viewer. I write about this kind of dynamics of reading, interpreting, and understanding pictures in the text part of the thesis. I also delve more in depth to the sources of my inspirations as well as to the processes of creating the images.

In the thesis I have explored and even broke both the surface of a photograph and its definition. I wanted to utilize my background as a crafter as well as my interest to compare past and present. Visual creations after that sort of pondering are a natural outlet for me to express my thoughts. My aim was to do sort of an expedition to the borderlines of photography through crafting.

I've been fascinated by combining different techniques and art forms and seeing what kinds of possibilities crafts can bring specifically to photography. I didn't want to make my works as replicas of the old photos but my own interpretations about time and changing, or unchanging, of things. Because images and techniques I've used varied a lot, has the process of creating each image been different. I chose visually and technically the best materials case by case for each image.

Number of pages: 34

Language: Finnish

Keywords: photography, art photography, fiber arts, crafts, picture, image, photograph, photo, art, interpreting images, visual, old photos, comparing

Sisältö

Johdanto	15
Inspiraatio	16
Vanhat kuvat	17
Käsityöt	18
Esikuvat/Visuaaliset lähteet	19
Ulla Jokisalo	20
Jaana Partanen: Ruusunen	22
Ellen Gallagher	22
Kuvien lukeminen ja ymmärtäminen	24
Studium ja punctum	24
Imitaatioteoria	25
Kulttuurin vaikutus kuvien tulkintaan	26
Taide ja käsityöt	28
Vanhasta uuteen	30
Prosessit - Kuinka toteutin teokseni	31
Koululainen	32
Lapsi ja nukke	36
Yhteisö	40
Teknologia	42
Toimisto	44
Yhteenveto	48
Lähteet	50
Kuvalähteet	52

JOHDANTO

Opinnäytetyössäni halusin hyödyntää omaa käsityötaustaani sekä kiinnostustani menneen ja nykyisen vertailuun. Mielestäni on kiinnostavaa perehtyä siihen, miten asiat ovat muuttuneet, mutta samalla osa asioista ja tavoista ovat kuitenkin pysyneet ennallaan jo pitkään. Visuaaliset tuotokset tällaisen pohdinnan tuloksena ovat minulle ominainen tapa ilmaista ajatuksiani. Lisäksi halusin tutkia, venyttää ja jopa rikkoa valokuvan käsitettä ja valokuvauksen rajoja.

Teollistumisen myötä käsitöiden merkitys on muuttunut: ennen välttämättömyys lämpimänä pysymiseksi on muuttunut vapaa-ajan harrastukseksi. Muutoksia on tapahtunut myös valokuvauksen ja erityisesti valokuvataiteen kentällä. Ennen käsityöläinen oli oleellinen osa valokuvan valmistusta. Viimevuosina käsityötaide on saanut enemmän näkyvyyttä, ja ajan mittaan asenteet käsitöitä kohtaan tulevat muuttumaan tavalla tai toisella.

INSPIRAATIO

Inspiraation lähteitä on maailmassa niin monta kuin on tekijöitä ja kuviakin. Jokainen teos syntyy erilaisista lähtökohdista. Minulle inspiraationa toimivat usein käsityöt. Joskus ammennan ideoita populaarikulttuurista ja toisinaan tuntuu, kuin idea syntyisi tyhjästä. Tietenkin idean syntymisen taustalla on jotakin, kuten tunne tai esimerkiksi halu kokeilla värien käyttöä. Tällöin taustalla vaikuttavat tekijät ovat yleensä alitajuisia, ja ne huomaa tai tunnistaa vasta, kun teos on valmis.

Opinnäytetyöhöni valitsin inspiraation lähteiksi ja työskentelyn pohjaksi vanhoja valokuvia sekä erilaisia käsityötekniikoita. Halusin jotenkin peilata ajan kulkua ja asioiden muuttumista sekä niiden muuttumattomuutta. Päädyinkin siis yhdistämään uutta ja vanhaa eri tavoin. Lisäksi sain visuaalista inspiraatiota ja ideoita seuraavien taiteilijoiden töistä: Ulla Jokisalo, Jaana Partanen sekä Ellen Gallagher.

VANHAT KUVAT

Mielestäni vanhoissa valokuvissa on jotain erilaista, jotain kiehtovaa uudempiin kuviin verrattuna. Minusta tuntuu kuin niiden avulla jo kadonneet asiat ja henkilöt heräävät henkiin hetkeksi. Myös kuviin ajan saatossa muodostuneet virheet, kuten värivääritymät, kertovat omanlaistaan tarinaa. On monia syitä, miksi tykkään katsella vanhoja kuvia. Niiden historia, tarinat sekä tapa kertoa asioita ajasta, joka on minulle muutoin täysin vieras.

Koska vanhat kuvat ovat mielestäni visuaalisesti ja tarinallisesti kiinnostavia, halusin hyödyntää niitä jotenkin opinnäytetyössäni. Otin yhteyttä Pietarsaaren museon arkistoon ja kysyin, voisinko saada sieltä muutamia kuvia työskentelyni pohjaksi. Päädyin valitsemaan Ingolf Frimanin kuvia 1930-luvun lopulta. Frimanin kuvissa on paljon dokumentaarista materiaalia, mutta myös muutamia muotokuvia. Valikoin kuvista ne, jotka jollakin tapaa puhuttelivat minua. Tällä tavoin pääsin myös kertaamaan ja syventämään kuvien lukemisen ja tulkitsemisen taitojani.

KÄSITYÖT

Kuten moni muukin suomalaisen peruskoulun käynyt henkilö, opin virkkaamisen ja neulomisen perusteet jo nuorena. Tuolloin käsillä tekeminen ei ollut minulle mieluisinta ajanvietettä, enkä pitänyt käsityötunneista koulussa. Lukiossa ollessani neuloin muutamia asusteita, mutta varsinaisesti aloin harrastamaan neulomista vasta lukion jälkeen. Sittemmin harrastus on laajentunut muihinkin tekstiilitöihin, kuten kirjontaan ja ompeluun. Koska eri alueilla ja eri murteissa käytetään käsityötekniikoista eri termejä, on hyvä tarkentaa, mitä termejä käytän ja miten: neulominen tapahtuu puikoilla, kutominen puolestaan kangaspuilla ja ompelemiseen puolestaan sisältyy sekä koneompelu että käsin ompeleminen.

Koen olevani monilta osin itseoppinut käsityöharrastaja, koska peruskouluaikeista opeista osa on unohtunut kyseisten taitojen käyttämättömyyden takia. Itsenäisen tiedonhaun ja harjoittelun ansiosta osaan ratkaista vastaantulevia ongelmia ja etsiä sopivimmat tekniikat haluamani lopputuloksen saavuttamiseksi. Tästä taidosta on ollut hyötyä myös opinnoissani.

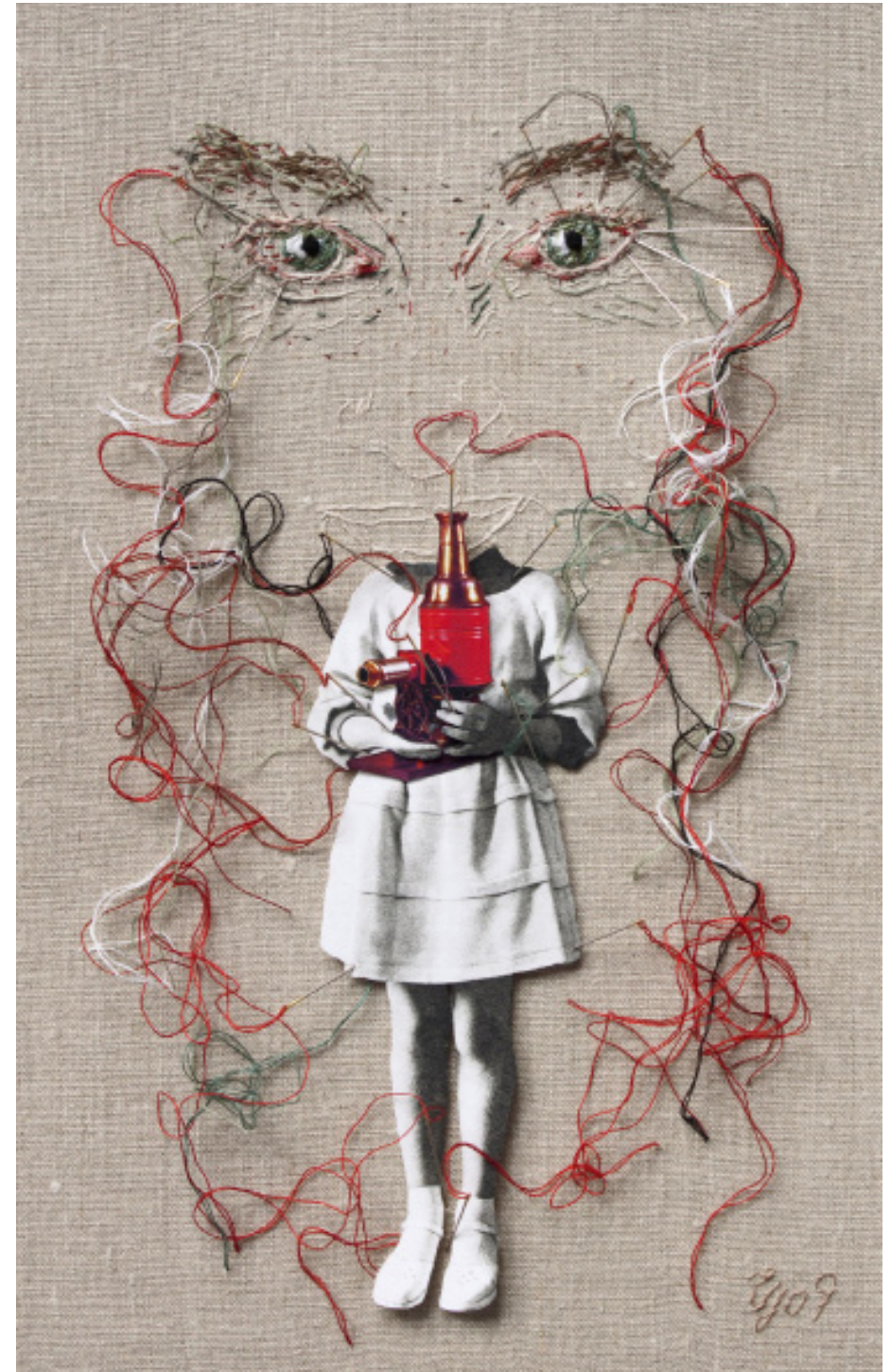
Minua on jo useamman vuoden kiehtonut eri tekniikoiden ja taiteenalojen yhdistäminen. Halusin siis yhdistää opintoni sekä vapaa-ajan harrastukseni, ja hyödyntää käsitöitä opinnäytetyössäni jollain tapaa. Yhtenä syynä tähän oli kiinnostus nähdä, millaisia mahdollisuuksia käsityö tuo valokuvaukseen.

ESIKUVAT/VISUAALISET LÄHTEET

Valitessani visuaalisia lähteitä, painotin eri tekniikoiden yhdistämistä sekä tekstuurin tuntua. Vaikka inspiraatiokuvat ovatkin digitaalisia, kaksiulotteisia versioita, on niissä nähtävissä alkuperäisten töiden kerrostus sekä materiaalien erot. Koska kyseessä on visuaalinen työ, ei sovi unohtaa myöskään inspiraationlähteiden yleistä visuaalisuutta.

ULLA JOKISALO

Mustan Taiteen julkaisussa 1/2011, Leikin varjo, esitellään Ulla Jokisalon 2000-luvun tuotantoa, jossa hän on hyödyntänyt valokuvia, kirjontaa ja paperileikkausta. Selatessani kirjaa läpi, huomioni kiinnittyi erityisesti niihin kuviin, joissa Jokisalo on hyödyntänyt kirjontaa.

Ulla Jokisalo: *Taikalyhty*. 2009

JAANA PARTANEN: RUUSUNEN

Jaana Partasen Arjen alkemiaa -trilogia on kokonaisuudessaan kiehtova. Päädyin kuitenkin valitsemaan trilogian toisen osan, Ruususen, inspiraatioksi opinnäytetyöhöni. Kyseisessä sarjassa Partanen on yhdistänyt eri tekniikoita ja materiaaleja, luoden samalla kolmiulotteisuutta kaksikulotteiseen pintaan. Internetsivuillaan Partanen on esitellyt sekä sarjan taustaa, kuvia, että videomateriaalia. Sarja on syntynyt iäkkäiden naisten keskustelujen pohjalta, joista Partanen on poiminut kuviinsa viittauksia muun muassa pitkän iän salaisuuteen. (Partanen 2004).

ELLEN GALLAGHER

Teoksissaan Ellen Gallagher käsittelee rotuidentiteettiä, sosiaalisia luokkia sekä sukupuolta. Hän on muun muassa käsitellyt 1800-luvulla alkanutta amerikkalaisen musiikkiteatterin (musikaalien) tapaa, jossa valkoihoiset näyttelijät meikkasivat kasvonsa mustiksi. Gallagher on kerännyt lehdistä kuvia, joita on markkinoitu afroamerikkalaisille (esimerkiksi mainoksia, joissa myyty ihoa vaalentavia voiteita). Gallagher on omalla tavallaan kommentoinut tällaista kauneusihanteiden markkinointia peittämällä mainoksissa esiintyvien mallien hiukset, ja osittain myös kasvot, keltaisella muotoilumassalla (plastoliini), muuttaen nämä kauneuden esikuvat monstereiksi. (awarewomenartists.com 2013).

Jaana Partanen: Teos sarjasta *Ruusunen*. 2004

Ellen Gallagher: *Wiglette* sarjasta *DeLuxe*. 2004

KUVIEN LUKEMINEN JA YMMÄRTÄMINEN

Kuvien lukemiseen ja tulkitsemiseen on monia eri lähestymistapoja. Yleensä kuvan tarkastelu alkaa studiumin ja punctumin kautta, jos ei muuten niinä toimivat syinä miksi jokin kuva on kiinnostava. Tämän jälkeen on mahdollista perehtyä kuviin syvemmin joko kuvaillen, analysoiden, tulkiten tai arvottaen. Päätin valita näistä neljästä lähestymistavakseni kuvailun, koska sen avulla saan jäsennehtyä kuvissa olevat elementit parhaiten omaa työskentelyäni hyödyntämään. Kuvaileva lähestymistapa perehtyy teoksen sisältöön ja muotoihin (Töyssy, Vartiainen ja Viitanen 2009). Käyn läpi myös kuvien tulkintaan liittyviä teorioita, koska mielestäni on tärkeää ymmärtää mitkä eri tekijät vaikuttavat kuvien viesteihin sekä niiden ymmärtämiseen.

STUDIUM JA PUNCTUM

Roland Barthesin teoria studiumista ja punctumista kuvaa hyvin, miksi jokin kuva kiinnittää huomionme. Studium on yleinen kiinnostus kuvaan, johtuipa se sitten sommittelusta, väreistä tai yleisemmästä mielenkiinnosta. Monesti studium on se, joka ensimmäisenä houkuttelee katsomaan kuvaa tarkemmin.

Punctum puolestaan häiritsee tai jopa rikkoo studiumia. Erityisesti valokuvauksessa punctum on Barthesin mukaan vahinko, joka nousee jollain tapaa merkitseväksi yksityiskohdaksi. (Barthes ja Howard 2000).

Esimerkkinä tällaisesta sattumasta mainittakoon maisemakuvassa taivaalla lentävä lintu, joka ei ole kuvan pääasiallinen kohde, vaan jotain, joka sattui lentämään kuva-alalle juuri oikealla hetkellä. Joskus tällainen pieni yksityiskohta täydentää kuvaa, toisinaan taas, kuten edellä mainittu, rikkoo sen, häiriten katsojaa tavalla tai toisella. Tämän esimerkin studium voisi puolestaan olla miellyttävä maisema tai vaikkapa auringonlaskun kauniit värit.

Valitessani kuvia sekä työskentelyni pohjaksi, että esimerkeiksi minua inspiroivilta taiteilijoilta, hyödynsin osittain jopa tiedostamatta Barthesin teoriaa. Ensimmäisenä kuvista valikoituivat ne, jotka jollakin tapaa herättivät mielenkiintoni. Tarkempaa valikointia tehdessäni, kiinnitin huomioni yksityiskohtiin eli kuvien punctumiin.

IMITAATIOTEORIA

Kun on kyse imitaatiosta kuvataiteissa, pidetään Sokratesta ensimmäisenä aiheesta puhujana. Hänen mukaansa taide vain jäljittelee mitä on luonnossa. Sokrateen oppipoika Platon käytti kuitenkin taiteesta ja kauneudesta laajempia määritelmiä kuin edeltäjänsä. Platonin Valtio-teoksessa maalaustaide määritellään muun muassa luonnon ideoiden jäljittelyksi. Platonin seuraaja

Aristoteles laajensi imitaatioteoriaa oletuksella, että taiteilija itse päättää miten kohteensa esittää. Imitaatioteoria on aikojen saatossa tarkentunut ja muotoutunut, mutta peruskysymykset mitä kuva esittää ja miten kohde kuvassa esitetään ovat säilyneet Aristoteleen ajoista saakka. Imitaatioteoriaa pidetään vanhentuneena, mutta sitä voidaan edellä mainittujen peruskysymysten ansiosta jossain määrin hyödyntää nykyäänkin. (Seppä 2012).

KULTTUURIN VAIKUTUS KUVIEN TULKINTAAN

Kuvien lukemiseen ja tulkintaan vaikuttaa aina katsojan/vastaanottajan kulttuuri sekä yksilölliset oletukset ja odotukset. Kulttuuri ei kuitenkaan ole staattista vaan se muotoutuu ja muuttuu eri tilanteiden mukaan. Esimerkiksi symboleiden merkitykset muuttuvat erilaisten käyttötarkoitusten ja kontekstien mukana. (Lustig ja Koester 1999; Neuliep 2009).

Kommunikaatio, oli se sitten sanallista, sanatonta tai visuaalista, on aina tulkinnallista. Merkitys on aina vastaanottajan tulkinnasta riippuvainen, oli tekijän/sanojan tarkoitus mikä hyvänsä. Eri kommunikaatitavoista muodostuu viesti, joka voidaan ymmärtää. Kommunikoissa onkin hyvä muistaa selkeys ja tarvittaessa tarkentaa merkityksiä, jotta lopullinen viesti ei tulisi väärin ymmärretyksi. Kulttuurit ja niiden ymmärtäminen ovatkin oleellisia kommunikaation ymmärrettävyyden sekä tehokkuuden kannalta. (Lustig ja Koester 1999).

Kuvien tulkinnasta puhuttaessa ei sovi unohtaa, että jokaisella on erilainen tausta. Tämä pätee myös samanlaisesta kulttuuritaustasta oleviin ihmisiin, sillä yksilölliset oletukset sekä arvot muodostuvat kokemusten perusteella. Yksilön tapaan tulkita kuvia vaikuttavat muun muassa ikä, kulttuuritausta sekä tunnetila. Onnellinen ihminen kokee asiat, ja siten myös kuvat, eri tavalla kuin vaikkapa surullinen henkilö. (Neuliep 2009).

Esimerkkinä eri kulttuurien, ja miksei yksilöidenkin, tapoihin tulkita sama kuva eri tavoin Durrer (2006) käytti kuvaa, jossa yksi mies seisoo tankkien edessä Tiananmenin aukiolla Pekingissä. Länsimaalaisessa mediassa miestä ylistettiin rohkeudesta nousta vastustamaan valtion mahtia, kun taas kiinalainen media arvosti tankkien komentajaa itsekurin ansiosta, kun hän ei jyrännyt miestä tankilla. Yksi merkittävimmistä eroista näissä on poliittinen rakenne: länsimaalaiset ovat varttuneet demokratiassa ja Kiinassa puolestaan on eletty kommunistisessa valtiossa.

Tämän perusteella on siis mahdollista todeta, että tapa, jolla minä olen sekä lähdemateriaalin että omat teokseni tulkinnut, on riippuvainen suomalaisesta kulttuurista sekä omista kokemuksistani. Omien teoksieni merkitys on muille eri kuin minulle, mutta voin antaa niille kontekstin, jonka avulla alkuperäisen merkityksen hahmottaminen on helpompaa. En kuitenkaan halua ohjata katsojaa liikaa vaan jättää tilaa myös uusille merkityksille. Tämän takia mahdolliset oheistekstit on toteutettava aina tilannekohtaisesti muuhun kontekstiin mukautuen.

TAIDE JA KÄSITYÖT

Sarasteen mukaan kohta kohdalta tapahtuvalle teosten vertailulle ei ole tarvetta, koska taide ei elä tyhjiössä. Taide on aina ympäröivän maailman, taiteilijan kokemusten ja muun taiteen vaikutuksen alaisena. Nykyinen informaatiotulva ja tiedon helppo jakaminen sekä vastaanottaminen on häivyttäneet rajoja entisestään ja antaneet tilaa uusille, mielenkiintoisille yhdistelmille eri aloilta. (Saraste 1996, 2010).

Saraste viittaa tekstissään myös Harold Orborneen, jonka mielestä on mahdollista jakaa kuvissa oleva informaatio kolmeen tasoon. Nämä tasot ovat: semanttinen (kertova), syntaktinen (pinnan ja materiaalin tuntu) sekä ekspressiivinen eli ilmaisullinen. Sarasteen mukaan tavallisen katselijan silmissä valokuva ei kuitenkaan täytä keskimmäistä tasoa. Materiaalin kannalta ajateltuna on kuin valokuvaa ei olisi olemassa vaan se on kuin ikkuna, jonka takaa kohde näkyy. Kun valokuvaan tuodaan erilaisia pintoja, tuo ikkunamainen vaikutelma häviää. (Saraste 1996, 2010).

Erilaisten pintojen saaminen valokuvaan vaatii yleensä eri tekniikoiden yhdistämistä. Mielestäni käsityöt ovat oiva tapa luoda erilaisia

tekstuureita, joten miksi en hyödyntäisi niitä valokuvataiteeseen. Tällöin valokuvani täyttää Osbornen määrittelemät kolme tasoa ja olen saanut lisää työkaluja itseni ilmaisemiseen pelkkään valokuvaan verrattaessa.

Valokuvauksen keksimisessä oli osuutensa sekä tiedemiehillä että käsityöläisillä. Alkuun valokuvaa ei voitu painaa ilman kaiverrettuja levyjä. Käsityöläiset pelkäsivät ammattinsa puolesta, kun tutkimukset ja erilaiset tekniikat auttoivat valokuvan kehittämisessä. Valokuvaa ei ole pidetty taiteena vielä kauaa, mutta myös kuvien tekeminen muilla keinoin on määritetty taiteeksi vasta 1500-luvulla. Tuolloin maalarit ja filosofit liittoutuivat ja onnistuivat osoittamaan taiteen pohjautuvan enemmän ajatteluun käsillä tekemisen sijaan. (Saraste 1996, 2010).

Raportissaan *Diagnoosi taidekäsityöstä*: Tarkastelussa taiteen, muotoilun ja käsityön rajapinta Tiina Veräjänkorva (2007) viittaa Anna-Maija Ihatsun havaintoihin, kuinka taiteen ja käsityön omat perinteet luovat kriteereitä, jotka tavallaan sulkevat toisensa pois. Vastaavaa olen havainnut itsekkin, sillä välillä kuulee puhuttavan käsityömaisyydestä negatiiviseen sävyyn, etenkin kun kyse on taiteesta. Käsityöharrastajien keskuudessa on selkeästi merkityksellisempää, että esine on laadukas ja käsintehtyn näköinen. Jos käsityöläiset jäljittelisivät koneellisesti valmistettua, häviäisi käsityön ainutlaatuisuus lähes kokonaan. On muistettava, että käsintehty ei ole synonyymi huonolle tai halvalle. Laadukas käsin valmistettu tuote on yleensä huomattavasti kestävämpi kuin koneellisesti halpatuotettu vastine. Samankaltaista tekemisen arvostamista toivoisin myös taidekeskusteluihin. .

VANHASTA UUTEEN

En halunnut tehdä omista teoksistani vanhojen kuvien toisintoja vaan omia tulkintojani liittyen erityisesti aikaan sekä asioiden muuttumiseen ja muuttumattomuuteen. Halusin myös lähteä kyseenalaistamaan kuvapintoja sekä valokuvan määreitä. Eri käsityötekniikat osoittautuivat sopivaksi työkaluksi pohdinnoilleni. Koska kuvat ja tekniikat, joita hyödynsin työskentelyssäni, vaihtelivat paljonkin, on jokaisen teokseni prosessi ollut erilainen. Lähestyn työskentelyäni käymällä läpi valokuvauksen ja taiteen historiaa sekä nykyisyyttä, keskittyen erityisesti niiden suhteeseen käsityöläisyyteen nähden. Lisäksi haluan kertoa, kuinka toteutin teokseni, painottaen eri aspekteja tapauskohtaisesti.

PROSESSIT - KUINKA TOTEUTIN TEOKSENI

Aloitin kaikkien teosteni työstämisen hankkimalla vanhoja kehyksiä, jotka kaikki ovat erikokoisia ja erinäköisiä, mutta silti yhteensopivia. Jatkoin työskentelyä miettimällä, mitä käsityötekniikoita minulla on käytettävissä, ja mitä niillä on mahdollista ilmaista. Tämän jälkeen kävin vanhoja valokuvia läpi, pohtien samalla, mitä kuvat kertovat omasta ajastaan ja nykyisyydestä. Vanhojen kuvien valikointiin vaikutti siis sekä se mitä kuvat itsessään kertovat, ja mitä minä pystyn niillä ilmaisemaan käsityötekniikoita avuksi käyttäen. Seuraavaksi lähdin käsittelemään vanhat kuvat tarpeisiini sopiviksi, pääsääntöisesti tämä sisälsi rajaamisen, värien säädön sekä kontrastin parantamisen. Seuraavaksi selvitin ja keräsin valitsemaani tekniikkaan sopivat materiaalit ja tulostin kuvat. Loput työvaiheet esittelen teos kerrallaan, koska tästä eteenpäin jokaisen teoksen työstäminen on ollut erilaista verrattuna muihin.

KOULULAINEN

Alkuvaiheiden jälkeen jatkoin tämän teoksen työstämistä alikeompeluna. Harsin kankaat kevyesti kiinni toisiinsa ja liimasin päälle tarramateriaalille tulostetun kuvan sabluunaksi. Jäljensin saumojen paikat valokuvan pohjalta kankaisiin ja otin irti sabluunana käyttämäni kuvan. Tämän jälkeen ompelin saumat ompelukoneen suoralla ompeleella. Varmistin kankaiden paikoillaan pysymisen myös kuvioiden ulkopuolelta muutamalla pistolla. Seuraavaksi leikkasin aukot päälliskankaaseen, jotta alemmat kankaat tulevat näkyviin muodostaen kuvan.

Tällä tekniikalla teoksessa on nähtävissä sen eri osat, mutta henkilöt ovat muuttuneet anonyymeiksi hahmoiksi ja esineet tasaisiksi pinnoiksi. Kankaiden erilaiset paksuudet luovat teokseen hieman kolmiulotteisuutta, mitä ei kaksikulotteiselle pinnalle tehdyssä valokuvassa ole. Koen, että tällainen yksityiskohtien häivyttäminen ja kolmiulotteisuuden kanssa leikkely tarjoaa mahdollisuuden nähdä melkein 100 vuotta vanhassa kuvassa kenet tahansa, milloin tahansa.

Ingolf Friman: *Svenska folkskolan*. 1930-luku.

Tietenkin kangasvalinnoilla voidaan antaa teokselle ajanjakso, esimerkiksi käyttämällä 80-luvulle tyypillisiä värejä ja kuoseja on helppo ohjata länsimaalaisen katsojan ajatukset tuolle aikakaudelle. Kankailla voidaan muutoinkin ohjata katsojan tulkintaa teoksesta. Kankaisiin, väreihin ja kuoseihin pätee kuitenkin aiemmin mainitsemani kulttuuritaustan vaikutukset, joten niiden viestistä katsojalle ei voi olla täyttä varmuutta muilla kuin katsojalla itsellään.

Valitsin käyttämäni kankaat visuaalisen kokonaisuuden kannalta hyödyntäen muun muassa vastavärien, tummuuksien ja saturaatioiden käyttöön kontrastin luomisessa liittyviä oppeja. Lisäksi halusin hyödyntää eri tekstuureita, jotta kuvan pinta ei olisi liian tasainen. Halusin eri tekstuureilla kertoa hieman mitä alkuperäisessä kuvassa milläkin paikalla on ollut. Esimerkiksi ikkunaan käyttämäni kiiltävä hopeinen kangas antaa aivan erilaisen vaikutelman kuin pulpettien paikalle asetteleman samettimainen kangas.

Ninni Ulmanen: *Koululainen*. 2020

LAPSI JA NUKKE

Koska olen aloittanut käsityöharrastuksen neulomisesta, koin tärkeäksi hyödyntää sitä myös opinnäytetyössäni. Tässä teoksessa ilmaisullinen pääpaino onkin minun omalla historiallani neulojana, sekä materiaalin valinnalla. Koska kyseessä on täysin käsityötekniikoilla toteutettu kuva, on syytä pohtia, onko kyseessä enää valokuva ollenkaan. Toisaalta teoksen luomiseen on käytetty valokuvaa pohjana. Tämän teoksen kohdalla valokuvan raja on erittäin kyseenalaistettu ja se olikin tavoitteenani. Studiomuotokuvaa pohjana käyttäen, lähdin rakentamaan uutta kuvaa samoista elementeistä, kuin studiossa rakennettaisiin valaisua: valon ja varjon sekä sommittelun kautta.

Ingolf Friman: *Barnbilder*. 1930-luku.

Langaksi valitsin akryylilangan mustana, valkoisena ja kahdessa eri harmaan sävyssä. Keinokuituisen langan käytöllä saan luotua lisää kontrastia menneen ja nykyisen välille, sillä keinokuidut, erityisesti akryyli, ovat suhteellisen uusia materiaaleja. Langan materiaalin valintaan vaikutti myös valitsemani tekniikka. Jos olisin tehnyt teoksen kirjoneuleena, ei akryylilanka olisi ollut sopiva valinta sileytensä takia. Mutta, koska päätin tehdä kuvion jälkikäteen silmukoimalla, pystyin valitsemaan langan sen muiden ominaisuuksien, kuten kiillon ja materiaalin, perusteella. Silmukoinnissa akryylilangan sileydestä on jopa hyötyä, koska kuvio pääsee paremmin esille, kun lanka ei muodosta eräänlaista utua reunoihin.

Silmukointia varten valmistelin kuvan kaavio-ohjelmassa, jolla muunsin valokuvan ruudukkoon ja vähensin värien määrän neljään: yksi väri jokaista langan väriä kohden. Kaavio-ohjelmassa olevilla työkaluilla pystyin säätämään valoisuutta ja kontrastia, ja täten kontrolloimaan kuvion selkeyttä. Halusin, että kuvioista on edelleen hahmotettavissa istuva lapsi, jolla on nukke sylissä ja nukenvaunut vieressä.

Ninni Ulmanen: *Lapsi ja nukke*. 2020

YHTEISÖ

Yhteisö on kollaasikuva vanhoista valokuvista, jotka olen aikojen saatossa varastoinut. Teokseen käytetyt kuvat ovat kaikki mustavalkoisia henkilökuvia. Kollaasitekniikalla loin kasvot, joissa mittasuhteet eivät täsmää ja piirteitä on monelta eri henkilöltä. Tavoitteenani oli kertoa teoksen kautta, kuinka yhteisö muodostuu yksilöistä sekä kuinka osista koostuva asia on kokonaisuutena erilainen ja enemmän kuin yksikään sen osa. Teoksen viimeistelin kaatamalla pinnalle lakan. Kaadettuna lakka kerrostuu eri tavalla kuin siveltynä, jolloin sen luoma efekti rikkoo kuvapinnan tasaisuuden. Värittömän lakan jäädessä paksuiksi kerroksiksi, jää pintaan sininen sävy.

Ninni Ulmanen: *Yhteisö*, 2020

TEKNOLOGIA

Vanhoja kuvia katsellessani, huomioni kiinnittyi 1930-luvun työvälineisiin. Tuolloin toimistoissa kirjoittaminen tehtiin kirjoituskoneilla, mutta nykyään tietokoneet ovat tärkein työväline. Lähes kaikki on modernissa maailmassa digitaalisena, mutta ennen teksti kirjoitettiin koneellakin suoraan paperille. Erityisesti tätä teknologista muutosta, joka on loppujen lopuksi tapahtunut hyvinkin nopeasti halusin tuoda esille. Näppäimiä käytettiin silloin, mutta niitä käytetään edelleen. Kirjainten järjestys näppäimistöillä on muuttunut, samoin materiaalit ja muoto, mutta silti kirjoittaminen tapahtuu tiettyä kirjainta vastaavaa nappia painamalla.

Tätä teosta varten otin uuden valokuvan, jossa studiossa valaisin ja kuvasin modernin näppäimistön. Valokuvaprinttiin kiinnitin vanhoja kirjoituskoneen näppäimiä, jotta saisin kuvaan kolmiulotteisuutta ja pystyin parhaiten esittelemään sen muutoksen, mikä näppäimistöissä on tapahtunut. Lopullisen teoksen koko on pieni, niin sanottu kymppikuva, mutta halusin säilyttää näppäinten mittasuhteet mahdollisimman hyvin.

Ninni Ulmanen: *Teknologia*. 2020

TOIMISTO

Kun aloitin suunnittelemaan tätä teosta, halusin toteuttaa punotun kuvan, jossa vanha ja uusi yhdistyvät. Tällä viitataan siihen, kuinka joskus puhutaan ajan punoutumisesta yhteen ja historian toistumisesta. Vanhan ja uuden vuorottelu punotussa pinnassa on selkeä ja peilautuminen eri aikakausien välillä toteutuu haluamallani tavalla. Myös työskentelytapojen muutos on nähtävissä teoksessani.

Valittuani Pietarsaaren museolta saamistani kuvista sopivan, toteutin siitä toisinnon, muuttaen sen nykyaikaan sopivammaksi. Toisinnon suunnittelussa perehdyin vanhaan kuvaan kuvailevalla tavalla eli käymällä kohta kohdalta läpi mitä kuvassa on. Tämän jälkeen pohdin, mitkä olisivat vanhoille esineille ja kuvauspaikalle sopivat vastineet: kirjoituskone on kannettava tietokone ja toimisto voi nykyään olla missä tahansa, kuten hotellin aulassa.

Kuvauksissa valaisin avustajani avulla mallin käsialamaa käyttäen. Salaman eteen laitoimme läpikuultavan valkean kankaan valon pehmentämiseksi. Yleisvalona toimi hotellin aulan vallitseva valo. Ohjasin mallin mahdollisimman samanlaiseen asentoon kuin vanhassa kuvassa ollut kohdehenkilö. Kuvauksien aikana hienosäädimme mallin asentoa ja valaisua sitä mukaa, kun totesimme tarpeelliseksi.

Kuvankäsittelyssäni suosin ajatusta ”vähemmän on enemmän”, ja teen kuviini vain tarvittavat korjaukset: valkotasapaino, kirkkaus sekä

kontrasti ja mahdollisesti pieniä virheenpoistoja. Tässä tapauksessa jätin kuvan rajaamisen myöhemmäksi. Kun ottamani valokuva oli käsitelty, asetin sen päälle uudelle tasolle vanhan kuvan ja huolellisesti sijoitin kuvat sopimaan toisiinsa. Tämän jälkeen rajasin molemmat kuvat kerralla sopivaan kokoon. Tallensin kummankin kuvan erikseen.

Ingolf Friman: *Evakuerad Helsingforsfirma*. 1940.

Toisinto Frimanin kuvan pohjalta.

Ninni Ulmanen. 2020

Muovimainen canvas-materiaali valikoitui käytettäväksi sen taipuisuuden ja kestävyuden takia. Tulosteet leikkasin tasalevyisiksi suikaleiksi, toisen pystysuuntaan ja toisen vaakasuuntaan. Kiinnitin pystysuuntaan leikatut suikaleet kiilakehykseen ja punoin vaakasuuntaiset suikaleet niiden lomaan. Lopuksi kiinnitin kaikki reunat kiilakehykseen ja laitoin koristelistan paikoilleen.

Prosessikuva materiaalin työstämisestä. Ninni Ulmanen. 2020

Ninni Ulmanen: *Toimisto*. 2020

YHTEENVETO

Inspiraation lähteitä on yhtä monta kuin on taiteilijoita ja teoksiakin. Opinnäytetyöni innoittajiksi valitsin käsityöt sekä vanhat valokuvat. Vanhojen kuvien tarinallinen kiinnostavuus sekä sen ajan visuaaliset ratkaisut ovat mielestäni todella mielenkiintoisia. Tulkintani ja tapani lukea kuvia on kuitenkin kulttuurin, omien odotusteni ja oletuksieni vaikutuksen alaisista. Olen oppinut tiettyjen asioiden länsimaalaiset merkitykset ja symboliikan jo varhain.

Kuvien lukemiseen olen hyödyntänyt Roland Barthesin teoriaa studiumista ja punctumista. Näistä kahdesta studium on yleistä kiinnostusta kuvaan, ja se voi pohjautua esimerkiksi kuvan väreihin tai sommitteluun. Punctum puolestaan on jokin yksityiskohta, joka rikkoo studiumin, jotain, joka jollain tavalla häiritsee katsojaa. Punctumin ansiosta katsoja jää kuvan pariin pidemmäksi aikaa. Myös imitaatioteoriaa olen hyödyntänyt vanhojen kuvien läpikäymisessä. Erityisesti imitaatioteorian peruskysymykset: mitä kuvassa on ja miten se on esitetty, ovat olleet hyödyllisiä.

Omissa töissäni halusin kyseenalaistaa kuvapinnan sekä valokuviiin liittyviä käsitteitä. Pyrin tekemään kuvista omia tulkintojani, enkä vain toisintoja vanhoista kuvista. Tärkeitä elementtejä teoksissani ovat tekniikoiden lisäksi sekä erilaiset kontrastit kuten esimerkiksi uusi ja vanha tai matta ja kiiltävä. Myös tekstuurin vaikutus kuvaan ja sen viestiin ovat olennaisessa osassa.

Koen onnistuneeni tavoitteissani hyvin ja olen tyytyväinen lopputulokseen. Valokuvan ja käsityön yhdistämisessä on paljon vaihtoehtoja ja mahdollisesti tutkin niitä myöhemminkin. Erityisesti haluaisin perehtyä eri valokuvatulosteisiin käytettäviin materiaaleihin ja niiden käyttäytymiseen eritavoin työstettäessä.

Mahdollisesti laajennan sarjaa myöhemmin keskittyen valokuvauksen eri osa-alueisiin. Tulevaisuudessa tämä sarja voisi olla esillä esimerkiksi käsitöihin erikoistuneissa museoissa, kirjastoissa, kahviloissa, käsityöliikkeissä sekä erilaisissa näyttelytiloissa osana suurempaa kokonaisuutta tai ryhmänäyttelyä.

LÄHTEET

Barthes, R. & Howard, R. (2000). *Camera lucida: Reflections on photography*. London: Vintage.

Durrer, H. (2006). *Ways of Perception: On Visual and Intercultural Communication*. Bangkok: White Lotus Co., Ltd.

Lustig, M. W. & Koester, J. (2012). *Intercultural competence: Interpersonal communication across cultures* (7th ed.). Upper Saddle River, N.J.: Pearson Prentice Hall.

Neuliep, J. W. (2009). *Intercultural communication: A contextual approach* (4th ed.). Thousand Oaks, Calif: Sage Publications.

Partanen, J., (2004), *Arjen alkemiaa – Ruusunen*. [online]

<https://www.jaanapartanen.fi/arjen-alkemiaa/ruusunen/> (viitattu 18.2.2020)

Saraste, L. (1996). *Valokuva tradition ja toden välissä*. Helsinki: Musta taide.

Saraste, L. (2010). *Valokuva: Muisto, viesti, taide*. Helsinki: Musta taide.

Seppä, A. (2012). *Kuvien tulkinta: Menetelmäopas kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin tulkitsijalle*. Helsinki: Gaudeamus.

Töyssy, S., Vartiainen, L. & Viitanen, P. (2009). *Kuvataide: Visuaalisen kulttuurin käsikirja*. Helsinki: WSOY.

Veräjänkorva, T. (2007). *Diagnoosi taidekäsityöstä: Tarkastelussa taiteen, muotoilun ja käsityön rajapinta*. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta

KUVALÄHTEET

SIVU 21

Jokisalo, U., Kokkonen, J. & Kortelainen, A. (2011). *Leikin varjo: Guises of play*. Turku ; Helsinki: Aboa Vetus & Ars Nova ; Musta taide.

SIVU 23

Partanen, J. (2004). *Arjen alkemiaa – Ruusunen*. [online]
<https://www.jaanapartanen.fi/arjen-alkemiaa/ruusunen/>
(viitattu 18.2.2020)

SIVU 23

Gallagher, E. (2004). *Wiglette* sarjasta *DeLuxe*. [online]
<https://awarewomenartists.com/en/artiste/ellen-gallagher/>
(viitattu 18.2.2020)

SIVU 33

Friman, I. (1930-luvun loppu), *Svenska Folkskolan*, Pietarsaaren Museon arkisto

SIVU 36

Friman, I. (1930-luku), *Barnbilder*, Pietarsaaren Museon arkisto

SIVU 45

Friman, I. (1940), *Evakuerad Helsingforsfirma*, Pietarsaaren Museon arkisto

KIITOKSET

Kärkkäinen, Maria

Lahtela, Miia

Olsen, Tomas

Pietarsaaren Museo

Erityiskiitokset puolisolteni ja perheelleni tuesta.

